

Nowacki, Wojciech

"Credereoggi. Dossiers di orientamenti e aggiornamento teologico", Padova 1997 : [recenzja]

Studia Teologiczne 16, 372-374

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bioetica, Credereoggi, *Dossiers di orientamenti e aggiornamento teologico*, Edizioni Messaggero Padova 1997, t. 17, nr 100

Wydawnictwo «Messaggero di sant Antonio» z Padwy, znane może najbardziej z publikacji "Posłańca św. Antoniego" wydaje od roku 1980 także czasopismo o charakterze ściśle teologicznym zatytułowane «Credereoggi». Stanowi ono cenną pomoc w poznawaniu i wartościowaniu tego, co dzieje się we współczesnej teologii. Służy tym, którzy pragną zgłębiać różnorakie dziedziny teologiczne, aby pogłębić swą wiedzę religijną w drodze ku wierze dojrzałej i pogłębionej. Tak pojmowane zadanie wyrasta z duchowego i intelektualnego dziedzictwa św. Antoniego, który był w swoim czasie wielkim propagatorem zdrowej refleksji teologicznej.

Redakcja tego czasopisma stawia sobie następujące cele:

- ofiarować sprawne i praktyczne narzędzie teologicznego 'aggiornamento' o specyficznym charakterze zawierającym się w trzech podstawowych cechach: popularyzacja, ujęcie monograficzne i systematyczne;
- wypełnienie pewnej luki we włoskiej panoramie wydawnictw katolickich pomiędzy czasopismami dla specjalistów oraz tymi, o charakterze zdecydowanie katechetycznym;
- zrealizować w ciągu 10 lat organiczny plan obejmujący prezentacje wszystkich zagadnień wchodzących w zakres podstaw teologii.

W ostatnich latach dwumiesięcznik zyskiwał coraz większe uznanie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że mimo iż jest adresowany głównie do świeckich to wśród odbiorców ok. 40% stanowią księża, zakonnicy i klerycy. Oznacza to, że służy nie tylko jako pomoc w podstawowej formacji teologicznej, lecz również dla pogłębienia i uaktualnienia.

Po pierwszych dziesięciu latach ukazuje się obecnie w nowej formie podejmując zagadnienie o charakterze ogólnym jak i kwestie szczegółowe w ujęciu interdyscyplinarnym.

W 1997 r. kolejne numery poświęcone były następującym tematom: 97. Teologia: szlaki ku trzeciemu tysiącleciu; 98. Recepcja konstytucji «Sacrosanctum concilium»; 99. Islam: od poznania do dialogu; 100. Bioetyka; 101. Tolerancja pod znakiem zapytania; 102. Prorocy i prorocstwo.

Zapoznamy się bliżej z treścią jubileuszowego - setnego numeru poświęconego w całości bioetyce. Znajdujemy tu następujące artykuły: Corrado Viafora, *La questione bioetica. Orientamenti a confronto nella gestione dei nuovi poteri di intervento sulla vita* (Problem bioetyki. Wskazówki dotyczące korzystania z nowych możliwości ingerencji w życie); Luciano Padovese, *Il Vangelo della vita. Aspetti antropologici, biblici e teologici* (Ewangelia życia. Aspekty antropologiczne, biblijne i teologiczne); Giuseppe Trentin, *Questioni etiche della conoscenza e manipolazione del patrimonio genetico* (Problemy etyczne poznania i manipulacji dziedzictwa genetycznego); Paolo Cattorini, *Procreazione assistita* (Prokreacja wspomagana); Karl Golser, *Trapianti di organo: quale tipo di consenso?* (Przeszczepy organów: jaki rodzaj zgody?); Adriano Bompiani, *Brevi riflessioni sugli aspetti etici dell'economia sanitaria* (Krótkie refleksje nad etycz-

nymi aspektami ekonomii służby zdrowia); Sergio Bastianel, *Quale formazione per la bioetica?* (Jaka formacja dla bioetyki?). Jak widać wszystkie artykuły poruszają zagadnienia bardzo aktualne i podstawowe z punktu widzenia bioetyki.

Przybliżymy pokrótce tematykę artykułu Giuseppe Trentin, dotyczącego problemów etycznych związanych z poznaniem dziedzictwa genetycznego człowieka i możliwą ingerencją w zapis genetyczny.

Autor (wykładowca teologii moralnej na Wydziale Teologicznym Północnych Włoch, sekcja w Padwie) odnosi się do programu "Genom". Chodzi w nim o 'skaniny' kodu genetycznego człowieka, czyli o odczytanie setek tysięcy genów zawartych w 46 chromosomach stanowiących dziedzictwo genetyczne człowieka. Inicjatywa należy do dwóch laureatów nagrody Nobla: Waltera Gilbert'a i Renato Dulbecco. Prace wielu naukowców koordynuje międzynarodowe centrum: *Human Genome Organization*.

Istotne problemy i znaki zapytania rodzą się na płaszczyźnie możliwych zastosowań zdobytej wiedzy. Historia wielkich odkryć i eksperymentów naukowych wyraźnie wskazuje na konieczność wypracowania jasnych zasad i potrzebę kontroli. Niedawne sklonowanie owcy, dokonane przez naukowców z Edynburga wywołało wyraźne poruszenie w społeczności międzynarodowej. Do kogo bowiem należy zadanie określenia zasad i sprawowanie kontroli? do rządów poszczególnych krajów, międzynarodowych komitetów naukowych?

W prezentowanym artykule znajdziemy charakterystykę całego programu: jego cele, stosowane metody, koszty i czas realizacji. Zasadniczą treść stanowi jednak analiza problemów etycznych dotyczących samego poznania genetycznego dziedzictwa człowieka (w tym zdobywania informacji genetycznych o cechach indywidualnych jednostek) oraz problemy dotyczące ingerencji w to dziedzictwo genetyczne (określenie 'modelu standard' według kryteriów typowo produkcyjnych - możliwość opatentowania takich modeli genetycznych). Wobec tego rodzi się pytanie: co stoi na przeszkodzie, aby wykorzystywać i opatentować takie biotechnologie, które służą polepszeniu jakości życia ludzkiego?

Mówiąc o możliwych typach ingerencji w kod genetyczny Autor wymienia ingerencje typu leczniczego (w tym wypadku kryteria etyczne będą podobne jak w odniesieniu do każdego zabiegu leczniczego wobec ludzi), ingerencje typu ulepszającego (dotyczą cech nie-patologicznych, takich jak wzrost, płeć, itp., lecz również eliminacja genu odpowiedzialnego za chorobę dziedziczną - zastrzeżenia etyczne odnoszą się w tym wypadku nie do samego zabiegu lecz celów i sposobu realizacji), ingerencje typu przekształceniowego (chodzi tu o 'stworzenie' nowych cech, zakodowanych pewną sekwencją genów - w tym wypadku ocena moralna jawi się jako jednoznacznie negatywna, bowiem nikt nie zagwarantuje, że nie pojawią się nadużycia typu eugenicznego, czy pokusa tworzenia 'nadludzi').

Poza tym Autor wskazuje na problem natury teologicznej: jaki wkład może wnieść teologia chrześcijańska w rozwiązanie problemów moralnych jakie rodzi poznanie dziedzictwa genetycznego człowieka i sukcesywna ingerencja w nie. Jeśli Bóg nie igra z człowiekiem to i człowiek nie może igrać z Bogiem. Realizacja Programu 'Genom' stawia człowieka wobec takiej pokusy. Jak twierdzi jeden z głównych zwolenników programu, gdy poznamy dokładnie nasz kod

genetyczny będziemy naprawdę wiedzieli czym jest człowiek. Wówczas nauczymy się wreszcie 'programować' siebie samych manipulując tym, co określa się molekułą życia. W grę wchodzi bezprecedensowa 'rewolucja antropologiczna', która może prowadzić do głębokich przemian losów jednostek i całej ludzkości. Może jednak pozwolić na odczytanie historii ewolucji zapisanej w DNA. W tym drugim wypadku objawienie chrześcijańskie winno dopomóc w uważnym i głębokim odczytaniu Bożych zamysłów - wezwania człowieka ku transcendencji teologicznej i równocześnie antropologicznej.

Oprócz artykułów każdy z numerów "Credereoggi" zawiera dwie rubryki: Zaproszenie do lektury (*Invito alla lettura*) oraz Dokumentacja (*Documentazione*). Również i te rubryki dotyczą tematu, któremu poświęcony jest dany numer. I tak w "Zaproszeniu do lektury", znajdziemy bogaty wybór pozycji książkowych, wydanych w ostatnich latach we Włoszech. Każda pozycja opatrzona jest zwięzłym komentarzem. Znajdziemy tu zarówno dzieła autorów włoskich jak i tłumaczenia. Oprócz tego znajdziemy tu również prezentacje czasopism poświęconych bioetyce. Ujęte są w dwie grupy: czasopisma włoskie i zagraniczne, tak świeckie jak i kościelne.

Rubryka "Dokumentacje" zawiera prezentację włoskich ośrodków bioetyki. Po zarysowaniu ogólnego stanu bioetyki we Włoszech (między ruchem a instytucją) omawia charakterystyczne rysy formacji bioetycznej takich ośrodków jak: Centro di bioetica dell'Univesità Cattolica del Sacro Cuore, Rzym; Politeia, Centro per la ricerca e la fomazione in politica e in etica, Mediolan; Scuola di medicina e scienze umane dell'Istituto Scientifico H. San Raffaele, Mediolan; i inne.

Podstawowe informacje o czasopiśmie dostępne są również poprzez internet: www.mess-s-antonio.it

Ks. Wojciech Nowacki

Św. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, t. 35, *Słownik Terminów*, opracował Artur Andrzejuk, Londyn-Warszawa, Katolicki Ośrodek Wydawniczy „VERITAS”, Oficyna Wydawnicza „NAVO” 1998, ss. 296.

Przebywający na emigracji polscy tomiści pod przewodnictwem ks. prof. dr Stanisława Bełcha podjęli się gigantycznego trudu przetłumaczenia na język polski najobszerniejszego dzieła św. Tomasza z Akwinu, co uczynili w latach 1962-1986 wydając 34 tomy Sumy teologicznej i przekazując ją w darze społeczeństwu polskiemu od Polonii. Dzieło to trafiło do bibliotek wszystkich praw-